

Η ΠΑΝΔΩΡΑ.

ΑΝΔΡΙΑΝΑ.

(Συνέχεια. Ἴδε ἀριθ. 36.)

Ἐν τούτῳ ὁ πειρατής ἐπανήρχετο συχνάκις εἰς τὸν λιμένα, καὶ πάντοτε ἐπανήρχετο θοῶν λαφύρων πλουσιῶν· συνέβη δὲ κατὰ τὸ 1812 ὁ πατὴρ Λεγὸρ νὰ εὑρεθῇ εἰς τινὰ παράδοξον ρεμβασμὸν. διὰ νὰ πανηγυρίσῃ τὴν σημαντικωτέραν λείαν τῶν ὧν εἶχε κάμῃ μέχρι ἐκείνης τῆς ἡμέρας ὁ κύριος πειρατής συνήθροισεν εἰς τὴν τράπεζάν του τοὺς ἀρίστους ναύτας τοῦ πλοίου του· τὸ συμπόσιον τοῦτο ἦν τρομερὸν· ὁ Ἀμφιτρύων ἔδωκεν ὁ ἴδιος τὸ παρὰδειγμα τῆς ἐγκρατείας· ἔπιεν ὡς σπόγγος καὶ ἐμεθύσθη τοσοῦτον ὥστε μετὰ ἐννέα μῆνας ἡ καλὴ κυρία Λεγὸρ, αἰσχυνομένη ὀπωσοῦν, ἐγέννησε πέμπτον υἱὸν ὃς

ΠΑΝΔΩΡΑ

δαπτιοθεῖς ὠνομάσθη Ὑβέρτος· ἡ δυστυχὴς γυνὴ δὲν ἀνέλαβεν ἀπὸ τοῦ τελευταίου τούτου ἀγῶνος· ἀρ' εὖ ἐξῆσε καιρὸς τινὰ μαραινόμενον βίον, παρέδωκε τὸ πνεῦμα εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Ἰωσήφ ὅστις εὗρεθ' ὁ μόνος εἰς τὴν οἰκίαν διὰ νὰ τὴν βοηθήσῃ εἰς τὴν τελευταίαν τῆς ὥραν. εἰς τὴν ἀπουσίαν τοῦ πατρὸς του καὶ τῶν ἀδελφῶν του ὁ Ἰωσήφ ἐφύλαξε τὴν οἰκίαν καὶ ἐπεμελήθη τὴν νηπιότητα τοῦ νεήλυδος μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς φροντίδος καὶ φιλοστοργίας.

Τέλος κατὰ τὸ ἔτος 1815 ὁ πατὴρ Λεγὸρ καὶ οἱ δύο τοῦ υἱοῦ ὁ Χριστόφορος καὶ ὁ Ἱερώνυμος ἀπεράσισαν νὰ ἀπολαύσωσιν ἡσυχῶς τοὺς καρποὺς τῶν κανακτῆσεών των. ἐξηργύρωσαν τὴν κατάστασιν των, ἠγόρασαν τὸ Κοιτ-Δὸρ, εἶδος παλαιοῦ φρουρίου ἐπικειμένου εἰς τὸν αἰγιαλὸν εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς τετάρτου λεύγης ἀπὸ τοῦ Βιγνίχ καὶ ἀνεχώρησαν ἐκεῖ μετὰ τοῦ Ἰωσήφ καὶ τοῦ μικροῦ Ὑβέρτου καὶ μετὰ πενήντα χιλιάδων λιτρῶν εἰσε-

Φυλ. 37

δήματος· ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς ἐν Ῥωσσίᾳ τροπῆς οὐδεμίαν εἶδεν εἶχον λάβῃ περὶ τοῦ Ἰωάννου, τοῦ πρωτοτόκου τῆς οἰκογενείας καὶ εὐλόγως ὑπέθετον ὅτι εἶχεν ἀπολεσθῇ κατ' ἐκείνην τὴν μεγάλην καταστροφὴν οἱ Λεγόφ ἐκαρηγοροῦντο βλέποντες τὸν νεογέννητον αὐξάνοντα ὡς ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ ἀλλὰ μόλις εἶχον παρέλθῃ δύο ἔτη ἀφ' οὗτο ἐκεῖνοι οἱ τίμιοι ἄνθρωποι εἶχον ἀποκατασταθῇ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν των, ὅταν κεραυνὸς τρομερὸς ἐνέσκηψε κατ' αὐτῶν. Ὁ πειρατὴς ἠγάπα νὰ κάμνῃ μικρὰς ἐξδρομὰς εἰς τὴν θάλατταν μετὰ τοῦ νεωτάτου τῶν υἱῶν του. μίαν ἡμέραν ὅτε ἡ λέμβος των εὐρίσκετο εἰς τὸ πέλαγος, ἠγέρθη θύελλα τρομερὰ, καὶ ἔκτοτε οὐδὲν ἠκούσθη πλέον οὔτε περὶ τοῦ πατρὸς οὔτε περὶ τοῦ παιδίου· ἀμφοτέροι καταδυθίσθησαν εἰς τὰ κύματα.

Καθεὶς δύναται νὰ κρίνῃ περὶ τῆς ἀπελπισίας τῶν τριῶν ἀδελφῶν· ἀπερίγραπτος ἦν ἡ θλίψις τοῦ Ἰωσήφ ὅστις ἀνσθρέψας ὁ ἴδιος τὸν νέον ἀδελφόν του, τὸν ἐθεώρει ὡς τέκνον του. Ἀλλ' ὁ οὐρανὸς ἐπεφύλαττε δι' αὐτοὺς μίαν ἀποζημίωσιν. Μετὰ τινα καιρὸν ἐν ᾧ ἔν ἐσπέρας ἐκάθηντο καὶ οἱ τρεῖς ἐμπροσθεν τῆς θύρας τῆς κατοικίας των, καὶ συνδιελέγοντο τεθλιμένως περὶ τῆς προσφάτου των συμφορᾶς, πτωχὸς τις τοὺς ἐπλησίατε, κακοενδυμένος, σχεδὸν γυμνόπους, στηριζόμενος εἰς ῥάβδον ἐξ ἀκάνθου, γένειον πυκνὸν ἐκάλυπτε τὸ ἡμισυ τοῦ προσώπου του, ἂν καὶ νέος ἔτι, ἐφαίνετο κεκυφὼς ὑπὸ τὸ βάρος τῶν χρόνων· οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ τὸν ἐξέλαβον κατὰ πρῶτον ὡς ἐπαίτην, καὶ ὁ Ἰωσήφ ἠτοιμάζετο νὰ τῷ δώσῃ ἑλεος· ἐκεῖνος δὲ ἀφ' οὗ τοὺς ἐθεώρησεν ἐν σιωπῇ, εἶπε μετὰ συγκινήσεως — Δὲν μὲ γνωρίζετε; — Τότε, ἔξ μεγάλοι βραχίονες ἠνεώχθησαν διὰ νὰ τὸν ἐναγκαλισθῶσιν· ἐκεῖνος ἦν ὁ Ἰωάννης ἐπανερχόμενος ἀπὸ τοῦ θάθους τῆς Ῥωσσίας ὅπου ἐκρατεῖτο αἰχμάλωτος· ἐδιηγῆθησαν εἰς αὐτὸν εὐθύς κατ' ἀρχὰς πᾶν ὅ,τι συνέβη κατὰ τὴν ἀπουσίαν του. Ὡς τε ἡ χαρὰ τῆς ἐπάνόδου συνεμίχθη μετὰ πικρίας.

Ἰδοὺ λοιπὸν οἱ τεσσαρὲς μας ἀδελφοὶ συνηνωμένοι ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην, πλούσιοι, εὐτυχεῖς, μηδεμίαν ἔχοντες ἄλλην φροντίδα εἰμὴ μόνον πῶς νὰ ἀπολαμβάνωσι τὴν κατάστασίν των ἥτις ὥφειλε τὸ πᾶν εἰς μόνην τὴν Ἀγγλίαν. ὑπὸ τὸν ἴδιον αὐτὸν οὐρανὸν ὅστις τοὺς εἶδε νὰ γεννηθῶσι πτωχοὶ καὶ νὰ αὐξηθῶσιν ἄπικοι ὑπὸ καλύβην χωρικὴν, ἰδοὺ αὐτοὶ εἰς παλαιὰν ἀρχοντικὴν ἐπαυλιν, κύριοι πάντων τῶν ἐν αὐτῇ, βασιλεῖς τῆς αὐτῆς ἐκείνης ἀκτῆς περὶ ἣν ἐρρίπτον ἄλλοτε τὰ δίκτυά των καὶ ἡγρευσον τὸ ψυχίον, ἀλλ' ὁμῶς ἡ ἀνίπ δὲν ἐδράβυνε νὰ τοὺς ἐπισκερθῇ καὶ νὰ καταστήσῃ τὸ ἐσωτερικὸν των ἡττον εὐάριστον τοῦ προσδοκωμένου.

Ὡς τρεῖς κλόνοι βιαίως ἐκσπασθέντες τοῦ κορμοῦ των ὁ Χριστόφορος, ὁ Ἰερώνυμος καὶ ὁ Ἰωσήφ δὲν εἶχον ἀνακύψῃ ἀπὸ τῆς συμφορᾶς ἥτις ἀφῆρπαιε διὰ μιᾶς τὸ στέλεχος καὶ τὸν βλαστὸν τῆς οἰκογενείας. ἡ μαύρη ἐκείνη κατοικία ἦν δὲν ἐχαροποιοῦν πλέον τὸ ἀκμαῖον γῆρος τοῦ πατρὸς, οὔτε ἡ θορυβώδης νηαιοσύνης τοῦ ὑστερογεννήτου κατέστη σκυθρωπὴ καὶ ἔ-

ρημος ὡς τάφος. ἀπολέσασα τὸν μικρὸν Ἰδέρπον ἡ οἰκία ἀπώλεσε τὴν μόνην καθωραϊζουσαν αὐτὴν χάριν. οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ ἠγάπων τὸ παιδίον ἐκεῖνο· πρὸ πάντων ὁ Ἰωσήφ τὸ ὑπερεφίλει δι' ἀσυνήθους φιλοστοργίας· ὁ Ἰδέρπος ἦν τὸ παίγνιον των, ἡ διασκέδασίς των καὶ ἐνταυτῷ ἡ ἐλπίς των. μηδεμίαν ἔχοντες κλίτιν πρὸς νύμφευσιν, ἀπορατισμένοι νὰ διέλθωσι τὸν βίον ἐν ἀγαμίᾳ ἐκ τε σκέψεως καὶ ἐκ κλίσεως, εἶχον ἀναθέτῃ καὶ οἱ τρεῖς ἐπὶ τῆς ξανθῆς ἐκείνης κεφαλῆς τὸ μέλλον τῆς δυναστείας των· εἶχον ἀφιερώσῃ εἰς ἐκεῖνον τὴν φροντίδα τοῦ νὰ διατηρήσῃ τὸ γένος των. ὁποῖους καλοὺς σκοποὺς δὲν εἶχον σχεδιάσῃ περὶ τὸ λίκνον του! ὅποια γλυκὰ ὄνειρα ἔξ ἐφαντάσθησαν τὸ ἐσπέρας ὑπὸ τὴν λάμψιν τῆς ἐστίας, ἐν ᾧ τὸ νήπιον ἀνείρπεν εἰς τὰ σκέλη τοῦ γέροντος πειρατοῦ ἡ ἀπεκοιμᾶτο ἡσύχως μετὰ τῶν βραχιόνων τοῦ καλοῦ Ἰωσήφ! δι' ὁποίων φροντίδων ἐμελέτων νὰ κυκλώσῃ τὴν νεότητά του! ὅποιαν ἀνατροφὴν τῷ ἐπεφύλαττον! μόνος κληρονόμος τῶν ἀδελφῶν του εἰς ὁποίαν πλουσίαν καὶ λαμπρὰν συζυγίαν δὲν εἰδύνατο νὰ ἀποβλέψῃ μίαν ἡμέραν! καλὰ σχέδια, ὄνειρα τερπνὰ σκεδασθέντα διὰ μιᾶς ὑπὸ φορᾶς ἀνέμου! διὰ νὰ ἐννοήσωμεν τὴν λύπην τῶν Λεγόφ, πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ὁποία ἄβυσσος πένθους καὶ θλίψεως εἶναι εἰς μίαν οἰκίαν τὸ κενὸν ἐνὸς λίκνου· πρέπει νὰ ἐκλαύσαμεν ἐπὶ τοῦ χείλους μιᾶς ἐκείνων τῶν ψυχρῶν καὶ σιγαλῶν φωλεῶν ὥς εἶδομεν πλήρεις κελαδημάτων, περιχαρῶν τέρψεων καὶ χαριέντων μευδιαμάτων.

Ἡ ἀνέλπιστος ἐμφάνισις τοῦ Ἰωάννου ἐφαίδρυνε τοὺς πενθίμους τούτους χρωματισμοὺς. ἡ χαρὰ τῆς ἐκ νέου συνεντεύξεως, ἡ ἐκπληξίς τοῦ Ἰωάννου ὅστις ἀνεχώρησεν ἀπὸ καλύβης καὶ εἰσῆρχετο εἰς ἐπαυλιν, ἡ εὐχαρίστησις τῶν τριῶν ἀδελφῶν ἐκ τοῦ ὅτι εὗρον καὶ πάλιν τὸν ἀδελφόν των ὃν ἐνόμιζον ἀποθανόντα, ἔπειτα ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τὰ τεράστια διηγήματα, αἱ οἰκτεῖαι συνομιλίαι, αἱ ἀδελφικαὶ διακοινώσεις, πάντα ταῦτα ἦσαν κατ' ἀρχὰς μέθη, γοητεία· ὁ Χριστόφορος καὶ ὁ Ἰερώνυμος ἐδιηγῆθησαν τὰ κατωρθώματά των καὶ ὁποῖον τρομερὸν πόλεμον ἔφερον κατὰ τοῦ Ἀγγλικοῦ ἐμπορίου· ὁ Ἰωάννης ἐδιηγῆθη τὰς ἐκστρατείας του καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς αἰχμαλωσίας του· ὁ Ἰωσήφ τοὺς ἤκουε διότι ἦν ὁ μόνος ὅστις οὐδὲν εἶχε νὰ διηγηθῇ· τὰ πάντα ἐβάδιζον καλῶς ἐπὶ τινὰς μῆνας· ὁ Ἰερώνυμος καὶ ὁ Χριστόφορος ἦσαν αὐτόχρημα ναυτικοί, ὁ Ἰωάννης αὐτόχρημα στρατιώτης· καλαὶ σύντροφοι καὶ οἱ τρεῖς, ἔχοντες τὰς αὐτὰς κλίσεις, τὰς αὐτὰς συμπαθείας, τὰς αὐτὰς πολιτικὰς ιδέας. Ἐν τοσούτῳ ἀνατεθραμμένοι εἰς τὴν ἐργασίαν, μεμορφωμένοι διὰ τὴν πάλιν, εἰθισμένοι ἀπὸ πρώτης ἀρχῆς εἰς τοὺς κινδύνους τυχοδιωκτικῆς ὑπάρξεως, νέοι καὶ οἱ τρεῖς καὶ σφριγῶντες, ἦν ἐπόμενον νὰ καταντήσωσι μετ' ὀλίγον εἰς τὸ νὰ συναισθανθῶσι τὴν δυσδιαθεσίαν ἣν γεννῶσιν ἀναγκαιῶς εἰς τοὺς τοιαύτης φύσεως διοργανισμοὺς ἡ ἀνάπαυσις καὶ ἡ ἀεργία. ἦσαν καλῆς καὶ τιμίας φύσεως, ἀλλὰ τραχεῖς καὶ βίναυσοι, ἀνίκανοι νὰ ἀναπληρώσωσι τὴν ἐνέργειαν τοῦ σώματος διὰ τῆς νοήσεως.

αἱ ἡμέραι ἦσαν μακραί καὶ μακραί αἱ ἐσπέρας· ἀφ' οὗ ἀπαξ ἐπληρώθη ἡ περιέργειά των, δὲν ἤξεζον πλέον εἰ νὰ γίνουν καὶ τί νὰ ἐπινοήσουν διὰ νὰ συντέμουν τὴν διάρκειαν τῶν ὥρων. τὸ Βιγνίξ εἶναι χωρίον ἀρχαῖα ἀθλίον καὶ οὐδὲν παρεῖχεν εἰς αὐτοὺς βοήθημα. Ὁ ἅγιος Βριεύκος δὲν τοὺς εἴλκυε· μὴ ὄντες ἄνθρωποι φαντασίας ἢ νοητικῆς δυνάμεως, εὐρίσκοντο ἐπίσης εἰς ἀμηχανίαν διὰ τὴν χρῆσιν τοῦ πλούτου των ὡς καὶ διὰ τὴν τοῦ καιροῦ των. εἶχον διατηρήσῃ τὴν μετριότητα τῶν ὀρέξεων των καὶ τὴν ἀπλότητα τῆς παλαιᾶς των στάσεως· ἡ τράπεζά των δὲν ἦν σχεδὸν πολυτελεστέρα τῆς κατὰ τὸ παρελθόν. αἱ ὀθόνη καὶ τὰ ἀργυρᾶ σκεύη ἦσαν ὅλως ἄγνωστα ἐπὶ τῆς τραπέζης των· ἡ κομψότης τῆς ἐνδυμασίας των ἦν ἀνάλογος τῇ τραπεζικῇ πολυτελείᾳ. μεταχειρίζοντο μᾶλλον ὑπενδύτας παρὰ ἱμάτια, μᾶλλον κρουπέζας παρὰ ἐμβάδας· ἡ δὲ οἰκία ἦν μυσταρὸν καταγώγιον· ὡς ἐν διαστήματι εἴκοσι ὁλῶν ἐτῶν ἔμεινεν ἐγκαταλελειμμένη, οἱ τεῖχοι τῆς ἦσαν ὕγροι, αἱ ὀροφαὶ κατεθραυσμέναι, τὰ διαφράγματα κατατρυπημένα ὑπὸ τῶν μυῶν· ὅλαι αἱ καπνοδόχοι ἐκάπνιζον· οὐδὲν παράθυρον, οὐδεμίαν θύραν ἐκλείετο· οἱ Λεγὸφ ἐγκατασταθέντες εἰς τὴν οἰκίαν ταύτην, ἐφυλάχθησαν νὰ μεταβάλλωσι τὸ παραμικρὸν ἐκ τοῦ τόσον ὠραίου ἐσωτερικοῦ· μόλις εἶχον ὁλμήσῃ νὰ ἀναπληρώσωσι δι' ἐλατωμένου χαρτίου τὰ βελώματα ἅπερ ἔλειπον ἀπὸ πάντων τῶν παραθύρων. ἐπιπλά τινὰ τῆς πρώτης ἀνάγκης ἔκειντο ποῦ καὶ ποῦ εἰς μεγάλας αἰθούσας ψυχρὰς καὶ ἄνευ ἐπιστρώματος· ὁ Ἰωσήφ δὲ εἶχε κλίσεις ἐξόχους, καὶ εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν τὸ αἰσθημα τῆς τάξεως καὶ τῆς ἁρμονίας οὐπερ ἑσπεροῦν το οὐσιωδῶς οἱ ἀδελφοὶ τοῦ εἶχε πατήρη νὰ τοὺς πείσῃ νὰ μεταποιήσωσι τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὸ εὐπρεπέστερον, ἀλλὰ τὸν παρεκάλεσαν ἐκεῖνοι ἀγροίκως νὰ φυλάξῃ τὰς συμβουλὰς τοῦ διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ, ὅπερ καὶ ἠκολούθησε χωρὶς νὰ γογγύσῃ μετὰ τῆς συνήθους εὐπειθείας τοῦ· οὐχὶ ὅτι ἐκεῖνοι οἱ καλοὶ ἄνθρωποι ἦσαν φιλάργυροι· πολὺ ἀπεῖχον· ἀλλὰ μόνον γεννηθέντες ἐν τῇ πτωχείᾳ, ἐσπεροῦντο ὅλως τῆς αἰσθητικῆς ἐκείνης· ἦν δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν αἰσθησιν τῆς εὐτυχίας. τὸ θλιβερώτερον δὲ εἰς τὴν διάταξιν τοῦ βίου των ἦν ὅτι διὰ νὰ ἐκδικηθῶσι κατὰ τοῦ καιροῦ ἐκείνου καθ' ὃν ὑπηρετοῦντο μόνον ὑπὸ τῶν δύο βραχιόνων των ἑκάστος, ἐραντάσθησαν νὰ μισθώσωσιν ἐξ ὑπηρέτας οἱτινες πραγματικῶς οὐδεμίαν ἄλλην εἶχον ἀσχολίαν ἐκτὸς τοῦ νὰ κλέπτωσι τοὺς κυρίους των· οὗτος ἦ, ὁ μόνος φόρος ὃν ἐπλήρωνον εἰς ἐκείνην τὴν ἀλαζονείαν τῶν ὀφειπλούτων, εἰς ἐκείνην τὴν ματαιότητα τοῦ θεσθῆναι εἰς τὴν ὑποκίπτουσι πάντοτε κατὰ τι καὶ τὰ καλῆτερα πνεύματα. οὗτος δὲ ἦν καὶ ὁ μόνος τρόπος τοῦ νὰ πεισθῶσι καὶ οἱ ἴδιοι περὶ τῆς μεταβολῆς τῆς στάσεώς των, διότι κατὰ ἀλήθειαν οὐδεμίαν ἄλλην εἶχον ἐνδείξιν πλὴν τοῦ θορύβου τῶν ὑπηρετῶν καὶ τῆς εἰς τὴν οἰκίαν τελουμένης ὑπ' ἐκείνων λεηλασίας.

Ἡ ἀεργία τοὺς ἐρρίψεν εἰς τὴν ἀνίαν· ἡ ἀνία φυσικῶς τῷ λόγῳ τοὺς ὥθησεν εἰς τὴν ὁδὸν τῶν χυδαίων διασκεδάσεων· ἤρχισαν νὰ πίνουν, νὰ καπνίζουν, νὰ χαρτοπαίζουν· ἡ κατοικία των ἔγινεν ὀλίγον κατ' ὀ-

λίγον εἶδος καπηλείου καὶ κέντρον συνενώσεως ὁλῶν τῶν ἀρχαίων ὑποκειμένων τοῦ τόπου. ὁ Χριστόφορος καὶ ὁ Ἰερώνυμος προσεῖλκυσαν τοὺς παλαιούς ναύτας τοῦ πλοίου των· ὁ Ἰωάννης ἔφερεν ὅσους γέροντας ἀπομάχους ἐδυνήθη νὰ εὕρῃ εἰς περιφέρειαν δέκα λευγῶν· καθ' ἑκάστην οἱ στρατιῶται τῆς ξηρᾶς καὶ οἱ στρατιῶται τῆς θαλάσσης συναδελφίζοντο εἰς τὸ Καστ-Δὸρ, κρατοῦντες τὸ ποτήριον εἰς τὰς χεῖρας· καὶ ἂν μόνον συναδελφίζοντο! ἀλλὰ, ὅπερ συμβαίνει πάντοτε μεταξύ ἀνθρώπων ἀέργων, ἡ διχόνοια εἰσέφρυσε μεταξύ τοῦ στρατιώτου καὶ τῶν δύο ναυτικῶν. ἂν καὶ ἐπανελθὼν ἀπὸ τῶν ἐκστρατειῶν τὸν εἰς ἐλεεινὴν κατὰστασιν, ὁ Ἰωάννης ἔλαβεν εὐθὺς ὕψος νικητοῦ καὶ κατακτητοῦ· φλύαρος, κομπαστής εἰς τὸ ἄκρον, ἀντιποιούμενος τὴν καλλιέπειαν καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς συμπεριφορᾶς, πλήρως πεποιθήσεως περὶ τῆς ἀξιολογότητός του, δὲν ἐβράδυνε νὰ τὴν καταστήσῃ φορτικὴν κατὰ τῶν δύο ἀδελφῶν τοῦ. ἐκαυχᾶτο ὅτι ἦν ἐπιστήθιος τοῦ Αὐτοκράτορος ὅστις δὲν ἐδύνατο νὰ τὸν στερηθῇ καὶ τὸν συνεβουλεύετο εἰς τὰς δυσχερεῖς περιστάσεις. πρόσθε εἰς τόσῃ ἀναίδειαν ὅτι δὲν ἐδίσταζε νὰ ἐπιδεικνύῃ εἰς τοὺς ἀδελφούς του πόσον ὀλίγον ἐτίμα τὸ πλουτίσαν αὐτοὺς ἐπιτήδευμα, καὶ νὰ τοῖς διδῇ νὰ ἐννοήσουν ὅτι τοὺς ἐθεώρει ὡς πειρατάς καὶ ὡς κλέπτας. ὁ Ἰερώνυμος καὶ ὁ Χριστόφορος ἤρχισαν νὰ λέγουν μεταξύ των ὅτι ὁ πρωτότοκος των κατεχρᾶτο ὀλίγον τὴν εὐπιστίαν των, καὶ τέλος ἠγανάκτησαν, βλέποντες ἐκεῖνον νὰ φέρεται ὡς μέγας ἀρχὼν εἰς τὴν ἐπαυλιν εἰς τὴν μόνον τὸν κόπον τοῦ νὰ εἰσέλθῃ κατέβαλε, καὶ εἰς τὴν εἰσῆλθῃ ἄνευ ἱματίων καὶ σχεδὸν ἄνευ ἐμβάδων. μιᾷ τῶν ἡμερῶν ὁ πόλελος ἐξεβρόχθη, ὁ Ἰωάννης δὲν ἔλεγε ῥητῶς εἰς τοὺς πειρατάς ὅτι ἦσαν ἄπιστοι, ἄξιοι νὰ καταδικασθῶσιν εἰς θάνατον· εἰς ἀγχόνην ἢ εἰς εἰρκτὴν· ὁ Χριστόφορος καὶ ὁ Ἰερώνυμος δὲν ἔλεγον ῥητῶς εἰς τὸν στρατιώτην ὅτι ἦν ἀνυπόδητος· θὰ ἐπῇται τὸν ἄρτον τοῦ, ἂν οἱ ἀδελφοὶ τοῦ δὲν ἐπεφορτίζοντο τὴν φροντίδα τοῦ νὰ κερδίσωσιν εἰσοδήματα. ἀλλὰ αἱ μικραὶ αὐταὶ ἀμαρταῖαι φιλοφροσύνης περιλαμβάνοντο πάντοτε ὑπονοουμένως εἰς τὰς μεταξύ των συνεχῶς ἀναφωμένους φιλονεικίας κατὰ φιλοτιμίαν τοῦ νὰ δείξωσιν ὁ μὲν τὴν στρατιωτικὴν, οἱ δὲ τὴν ναυτικὴν σημαίαν ὑπερτέρων τῆς ἄλλης· τοσοῦτον δὲ μανιωδῶς ἐφέροντο εἰς ταύτας τὰς διενέξεις, ὥστε ἐφαίνοντο ὡς ἀφ' ἐνὸς μέρους ὁ Ἰωάννης Βάρτ καὶ ὁ Δυγνέϋ· Τρουίνος καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Τυρέννος ἢ ὁ μέγας Κονδὲ νὰ ἐφιλονεῖκουν περὶ τῆς τιμῆς τοῦ ὅτι ἔτρωσαν τὴν Γαλλίαν. ὁ Χριστόφορος καὶ ὁ Ἰερώνυμος ἐκαυχῶντο διὰ ὅλα τὰ κατορθώματα τοῦ γαλλικοῦ ναυτικοῦ καὶ ἐπέπληττον τὸν Ἰωάννην διὰ ὅλας τὰς καταστροφὰς ἐξ ὧν προήλθεν ἡ πτώσις τῆς αὐτοκρατορίας, ὁ δὲ Ἰωάννης ἀπέδιδεν εἰς ἑαυτὸν ὅλας τὰς νίκας τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ ἐκατηγόρει τοὺς ἀδελφούς του διὰ ὅλας τὰς ἡττάς ἃς ὑπέστη ἡ Γαλλία εἰς τὴν θάλασσαν. εὐκόλως δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὁποῖους χαριεντισμοὺς ἦν ἐπόμενον νὰ ἐπισύρῃ τοιαύτης φύσεως ἀλληλομαχία μεταξύ ἀνθρώπων μεταχειριζομένων τὸν λόγον διὰ τῆς αὐτῆς ἰλαρότητος δι' ἧς

μετεχειρίζοντο ἄλλοτε τὴν καραβίναν καὶ τὸν πέλε-
χυν τῆς ἐμβολῆς· πρὸ πάντων δὲ ὅταν εἶχον παρόντας
ὁ μὲν Χριστόφορος καὶ ὁ Ἰερώνυμος τοὺς παλαιούς
πειρατάς των, ὁ δὲ Ἰωάννης ὅτους ἐκ τῶν συντριμ-
μάτων τοῦ μεγάλου στρατοῦ ἐδύνατο νὰ συναθροίσῃ
ἐνθεν κἀκεῖθεν, τότε αἱ διενέξεις αὐταὶ ἐξαπτόμεναι
ὑπὸ τοῦ οἴνου, τῆς ῥαχῆς καὶ τοῦ καπνοῦ, ἐγέννων
μάχας τῷ ὄντι ὁμηρικὰς· αἱ παραχώδεις αὐταὶ συνε-
δριάσεις ἤρχιζον πάντοτε ἐκ περιπαθοῦς ἀδελφότητος·
ἐπροσιμιάζον διὰ προπόσεων εἰς δόξαν τοῦ αὐτοκρά-
τορος καὶ εἰς ἀφανισμόν τῆς Ἀγγλίας· ἡπαύζοντο
ἀλλήλους, ἐπινον δι' ὑπερχειλῶν ποτηρίων· ἀλλὰ μία
μόνον λέξις ἤρκει διὰ νὰ διαλύτῃ τὴν περιπαθὴ ἐκεί-
νην ὁμόνοιαν. εἰς τὴν λέξιν ἐκείνην ῥιφθεῖσαν ἐν τῷ
μεταξὺ τῆς συνομιλίας ὡς σπινθήρ εἰς πυριτοθήκην
τὰ ἀντίθετα πάθη ἐξήπτοντο, ἐξερέγγοντο, καὶ βοη-
θούμενα καὶ ὑπὸ τῆς μέθης, κατήντων εἰς κλύδωνας
ὑπερβαίνοντες ἐνίοτε τὴν φωνὴν τοῦ Ὠκεανοῦ. οἱ ναῦ-
ται προσέβαλλον τοὺς στρατιώτας εἰς τὸ Οὐάτερλου,
οἱ στρατιῶται προσέβαλλον τοὺς ναύτας εἰς τὸ Ἀ-
βουκίρ· πανταχόθεν ἔκραζον, συνέτριβον τὰ ποτήρια,
πότε καὶ πότε ἐρρίπτον καὶ τὰς ἐκκενωμένας φιά-
λας κατὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦτο διήρκει ἄχρις ὅτου
νικῶντες καὶ νικώμενοι ἐκυλίσαντο ὑπὸ τὴν τράπεζαν
νεκροὶ αἰνόληπτοι.

Ὁ δὲ Ἰωσήφ ἔζη εἰς ἐκεῖνο τὸ ἄντρον ὡς ἄγγε-
λος εἰς καταγώγιον κολασμένων· ὅστις τὸν ἐβλεπεν
ἐμπροσθεν τῆς ἐστίας μὲ τὴν ξανθὴν του κόμπην καὶ
τὸ γλυκύ του πρόσωπον, καὶ μὲ ἦθος μελαγχολικόν
καὶ σκεπτικόν, ἐν ᾧ οἱ ἀδελφοὶ του καθήμενοι περίε-
τραπέζης βριθούσης ποτηρίων καὶ φιαλῶν, ἐχαρτό-
παιζον, ἐμέθυον, ἐκάπνιζον καὶ ἐβλασφήμουν. θὰ ἔ-
λεγε τῷ ὄντι ὅτι ἦν ὁ ἄγγελος τοῦ Ἀλβέρτου Δύ-
ρερ εἰς καπηλεῖον τοῦ Τενιέρσου. θεωρῶν μετὰ οἴκτου
μελαγχολικοῦ τὴν θορυβώδη εὐθυμίαν τῶν πινόντων,
ὁμοιάζει προτέτι ὁ Ἰωσήφ ὡς δορκὰς εἰς κατοικητή-
ριον λύκων, ὡς φάσσα εἰς φωλεὰν γυπῶν. Ἀλλως
τε, ποτὲ δὲν παρευρίσκειτο εἰς ἐκεῖνας τὰς σκηνὰς τῶν
ὀργίων εἰμὴ μόνον διὰ νὰ πάσχῃ νὰ μεσολαβῇ μετα-
ξὺ τῶν διαφερομένων, ὅταν κορυφουμένης τῆς μέ-
θης, ἐρθανον εἰς βαθμὸν τοῦ νὰ ὑδρίζωνται καὶ νὰ ῥί-
πτουν τὰς φιάλας κατὰ κεφαλῆς. ἐνίοτε κατώρθωνε
νὰ καταπραύνη ἐκεῖνας τὰς ὀρμὰς. ἀλλὰ συνεχέστε-
ρον ἐγένετο θῆμα αὐτῶν, καὶ ἦν εὐτυχὴς τότε, ἂν ἦρ-
κοῦτο εἰς τὸ νὰ τὸν βιάσῃ νὰ καταπῇ ἀκουσίως
κάνεν ποτήριον ρουμίου, ἢ ἂν τὸν ἐστελλοι εἰς τὴν
κλίνην του ὠθοῦντες τον ἀπὸ τῶν ὤμων.

Ἐξαιρουμένων τῶν παρεμπιπτάσεων τούτων αἵ περ
θὰ ἦσαν γελοῖαι ἄνευ τοῦ συνοδεύοντος αὐτὰς θλιβε-
ροῦ θεάματος, ἡ ζωὴ τοῦ Ἰωσήφ ἔρρεε πλήρης εἰρήνης
καὶ συνοχῆς. εἶχε διαθέσῃ δι' ἑαυτὸν κατὰ τὸ ὑψη-
λότερον μέρος τοῦ πύργου μίαν ρωλεὰν ἀφ' ἧς μόνον
τὰ κύματα ἐφαίνοντο καὶ ἠκούοντο. οὐδεμία πολυτέ-
λεια ἢ κομψότης ὑπῆρχεν ἐν τῷ οἰκήματι τούτῳ,
ἀλλὰ χάρις αὐτῇ καὶ ποιητικὴ κλίσις ἐφαίνετο εἰς
ὅλα τὰ ἀντικείμενα. οἱ τοῖχοι ἐκαλύπτοντο ἐκ πι-
νάκων χρυσαλίδων καὶ κολεοπτέρων, ἐκ ῥυμῶν ἀνα-
μίστων ἐκ βιβλίων, ὀρυκτῶν, ἐξηραμένων φυτῶν καὶ

ὀτραχοδέρμων. ὑπεράνω τῆς κλίνης ἦτις ἦν λευκὴ
καὶ σεμνὴ ὡς κοίτη παρθένου ἐκρέμαντο εἰς χριστὸς
ἐλεφάντινος καὶ ἐν περιβραντήριον ἔχον ἐπ' αὐτοῦ κλάδον
πύξου· πλησίον τοῦ προκεφαλαίου μία βάρβιτος ἐ-
κοιμάτο ὀρθὴ ἐντὸς τῆς μελανοβαφοῦς ξυλίνης τῆς
θήκης. μία τράπεζα ἔχουσα ἐπ' αὐτῆς πυξίδα ἐκ σι-
νικοῦ ἔκειτο κατὰ τὸ μέσον τοῦ ὀψοματίου. ὅλα τὰ
σκεύη ἦσαν καρύνα, τοσοῦτον δὲ καθάρια καὶ στιλπνά
ὥστε ἐδύνατό τις καὶ νὰ ἐνοπτρισθῇ εὐκόλως εἰς αὐ-
τά. μία ψάθῃ Ἰνδικῇ ἐξέτεινεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὸ
ἐκ σχοίνων λεπτὸν τῆς ὕφασμα· ἡ ὀροφὴ ἀναπληρω-
θεῖσα δι' ὑέλου ἄνευ κατσιτερώματος ὅν ἐνίοτε αἱ
γλάφοι ἐπέψαυον διὰ τοῦ ἀκρου τῶν πτερύγων των
καθίστα ὁρατὸν τὸν ὅτε μὲν κυανοῦν, ὅτε δὲ νεφροσκε-
πῇ οὐράνιον θόλον. Εἰς τοῦτο τὸ οἶκημα ὁ Ἰωσήφ
ἐμέριζε τὴν ἡμέραν του μεταξὺ τῆς σπουδῆς, τῆς ἀ-
ναγνώσεως, τῶν τεχνῶν καὶ τῶν θεοσεβῶν πράξεων.
ἡγάπα τοὺς ποιητάς καὶ συνέταττε καὶ ὁ ἴδιος εἰς
τὴν γλῶσσαν τοῦ τόπου του σεμνὰ ποιήματα ἅπερ
μόνον εἰς τὰς θαλασσίους αὔρας ἐνεπιστεύετο. ἔπαι-
ζε βάρβιτον μετὰ ζωηρότητος καὶ ἐζωγράφιζε μετὰ
φιλοκαλίας τὰ ἄνθη ἅπερ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐκαλλιέργει.
ὁ θεὸς ἔρως ἤρκει εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς καρδίας του,
καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπανέβαινον οἱ θησαυροὶ οὓς εἶχε
λάβῃ ἐκεῖθεν. οὐδέποτε κἀμμία ἐπιθυμία δὲν ἡλλοίωσε
τὴν γαλήνην τῶν στοχασμῶν του· οὐδέποτε κἀμμία ἐπ-
κὼν ἀπατηλὴ δὲν συνετάραξε τὴν ἀγνότητα τοῦ βλέμ-
ματός του· ὅλα του τὰ ὄνειρα ἀνίπταντο πρὸς τὸν θεόν.
ποτὲ δὲν ἔλειπε τοῦ νὰ ἀκροάζεται τὴν κυριακὴν τὴν
λειτουργίαν καὶ τὸν ἑσπερινὸν εἰς τὸ Βιγνίχ. τὸν ἐλά-
τρευον εἰς τὸ χωρίον καὶ εἰς τὰ περίε ἀπ' ἐναντίας
τῶν ἀδελφῶν του οὓς δὲν ἡγάπων ἐξ αἰτίας τοῦ πλοῦ-
του των ὃν ἐφθόνουν καὶ οὐ ἡ ἀρχὴ, ὡς τινες ἔλεγον,
ἐτίμα μᾶλλον τὴν ἀνδρείαν των παρά τὴν τιμιότητά
των· ὁ Ἰωσήφ ὁ ἴδιος δὲν ἦν ἐλεύθερος ὡς πρὸς τοῦτο
τύφως τινος συνειδήσεως. αἱ ἀμφιβολίαι του προέ-
βησαν εἰς βαθμὸν ὥστε ἠρώτησε τὸν ἐφημέριον τοῦ
Βιγνίχ ἂν ἐδύνατο, χωρὶς νὰ ἀμαρτήτῃ πρὸς τὸν θεόν
νὰ δεχθῇ τὸ μέρος τῆς λείας τὸ ἀναλογεῖν εἰς αὐ-
τὸν ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ πατρός του, λέγων πρὸς
τούτους ὅτι θὰ προετίμα μᾶλλον νὰ παραιτηθῇ ἀπ'
αὐτοῦ καὶ νὰ ζῇ μετὰ χαρᾶς ἐκ τῆς ἐργασίας αὐ-
τοῦ, παρά νὰ παροργίσῃ τὸν θεὸν του κύριον. ὅπερ
καὶ θὰ ἐπραττε βεβαίως, ἂν ὁ γέροντος ἱερέως δὲν τὸν
ἀπέτρεπε, συμβουλευὼν ὁμῶς αὐτὸν νὰ καθαγιάσῃ τὴν
κληρονομίαν του διὰ θεαρέστων ἔργων, καὶ νὰ ἀπα-
δίδῃ τοῖς πτωχοῖς ὅπερ ὁ πατήρ του ἔλαβε παρά τῶν
πλουτίων. διὰ νὰ πράξῃ οὕτω ὁ Ἰωσήφ δὲν εἶχεν ἀ-
νάγκην τῆς προτροπῆς τοῦ γέροντος ἱερέως. οἱ δυσ-
τυχεῖς τὸν εὐχόντο. ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς καλύδης
εἰς ἣν ἐγεννήθη ἔκτισεν ἐκκλησιδίον καὶ προσδιώρισε
νὰ τελῶνται δώδεκα λειτουργίαι κατ' ἔτος διηνεκῶς
διὰ τὴν ἀνάπαυσιν τῆς ψυχῆς τοῦ πατρός του. ἔκτισε
πρὸς τούτους εἰς τὸ Βιγνίχ σχολεῖον προπαιδευτικόν,
καὶ νοσοκομεῖον δέκα κλινῶν διὰ τοὺς ἀσθενεῖς ναύ-
τας καὶ τοὺς πτωχοὺς ἀλλεῖς. Δυνάμεθα εὐκόλως νὰ
συμπεράνωμεν ὅτι βίος τοσοῦτον εὐσεβὴς ἐπέφερε κατ'
αὐτοῦ ἐντὸς τῆς οἰκίας χλευασμοὺς ἀπεράντους, κυ-

ρίως δὲ ἐκ μέρους τοῦ Ἰωάννου ὅστις ὡς πρῶτην λο-
γίαν τοῦ μεγάλου στρατοῦ ἐπηγγέλλετο νὰ μὴν πι-
στεύῃ οὔτε εἰς τὸν θεὸν οὔτε εἰς τὸν διάβολον.
ἐπὶ τέλους δὲ, ἐπειδὴ αὐταὶ αἱ ἄθρησκοι τάσεις διε-
δόθησαν εἰς τὸν Χριστόφορον καὶ τὸν Ἰερώνυμον, ὁ
Ἰωσήφ εὐρέθη ἐκτεθειμένος εἰς ὅσους οἱ τρεῖς ἀδελ-
φοὶ ἐδυνήθησαν νὰ φαντασθῶσι ναυτικούς καὶ στρατι-
ωτικούς ἐμπαιγμούς. παραδείγματος χάριν δὲν εἶχον
μεγαλητέραν εὐνοχίαν παρὰ νὰ τὸν κάμουν νὰ λαν-
θάνῃ τὴν ὥραν τῆς λειτουργίας ἢ νὰ ψάλλουν ἐμπρὸς
τοῦ ἄγματος ἅπερ δὲν ἦσαν κυρίως ἐκκλησιαστικά ἢ
διὰ τινος κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον εὐφρύς ἀπάτης
νὰ τὸν κάμουν νὰ φάγῃ κρέας τὴν παρασκευὴν. κατ'
αὐτὸν τὸν τρόπον ἐξεδιχαῖντο κατὰ τῆς ὑπεροχῆς του
εἰς τὴν ὑπέκειντο χωρὶς νὰ τὴν ὁμολογῶσι, μὴ θέ-
λοντες νὰ τὴν ἀναγνωρίσωσι. τὸν ἡγάπων ἐν τούτοις
ἐνδομύχως καὶ δὲν θὰ ἔστεργον νὰ ἐγγίσῃ τις μίαν
τρίχα τῆς κεφαλῆς του. ἀντέκειντο μόνον κατ' αὐ-
τοῦ, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζωσι, διότι δὲν ἠνίατο ὡς ἐ-
κεῖνοι. κυρίως δὲ παρωργίζοντο κατ' αὐτοῦ ἐσάκεις τὸν
εὐρισκὸν κρατοῦντα βιβλίον. ὁ Ἰωάννης τὸν ὠνόμαζε
τότε ψευδοευλαβῆ, οἱ δὲ δύο ἄλλοι σχολαστικὸν καὶ
εὐτιδανόν· μίαν ἡμέραν εὐρόντες καιρὸν ἐν τῇ ἀπου-
σίᾳ του, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἐπὶ σκοπῶ
τοῦ νὰ ρίψωσιν εἰς τὸ πῦρ ὅλα του τὰ βιβλία. ἀλλὰ
γνωρίσαντες κρεμάμενα ὡς ἅγια λείψανα ὑπεράνω τοῦ
προσκεφαλαίου τοῦ Ἰωσήφ τὴν φλανέλλαν καὶ τὸν ἐξ
εὐανθοῦς μικρὸν ἐπενδύτην ἅπερ ἐφόρει ποτὲ ἡ μήτηρ
των, οἱ βάρβαροι ἐκεῖνοι ἐκυριεύθησαν ὑπὸ συστολῆς
καὶ ἀνεχώρησαν κατησχυμένοι, χωρὶς νὰ τολμήσωσι
νὰ ἐκτελέσωσι τὸν σκοπὸν των. ὁ Ἰωσήφ ὑπέφερε μετ'
ἀγγελικῆς ὑπομονῆς ὅλους τοὺς κατ' αὐτοῦ προσηλα-
κισμούς των ἀδελφῶν του, ἡ μεγαλητέρα του δὲ θλίψις
ἦν ὅτι δὲν ἐδύνατο νὰ φέρῃ εἰς τὴν οἰκίαν τὸν γέ-
ροντα ἐφημέριον τοῦ Βιγνίκ ὃν ἡγάπα καὶ ἐσέβετο. ἐ-
διάζετο νὰ στερηθῇ τῆς εὐχαριστήσεως τοῦ νὰ τὸν
δέχεται, φοβούμενος μὴ τὸν ἐκθέτῃ εἰς τοὺς πνευμα-
τώδεις χλευασμούς δι' ὧν βεβαίως θὰ τὸν προσέβλαπεν
ὁ τρομερὸς λοχίας.

Ἐν τούτοις ἡ ἀταξία πρέσβαιεν ἀυξάνουσα, ὁ Ἰω-
άννης, ὁ Χριστόφορος καὶ ὁ Ἰερώνυμος ἐφθασαν εἰς
βαθμὸν τοῦ νὰ ἀποβάλλωσι πᾶσαν περίσκεψιν καὶ πᾶ-
σαν συστολήν. καὶ τὸ Κοστ-Δὸρ ὁμοιάζεν ἀπαραλ-
λάκτως καπηλεῖον ἐν ἡμέρᾳ ἀγορᾶς. μόνον θαλλὸς ἐπὶ
τῆς θύρας ἔλειπεν· ἐκράτουν ἐκεῖ τράπεζαν ἀνοικτὴν
καὶ ἐμέθουν ἀπὸ τῆς πρωῆς μέχρι τῆς ἐσπέρας καὶ
ἐνίοτε μάλιστα καὶ ἀπὸ τῆς ἐσπέρας μέχρι τῆς πρωῆς.
τὸ πλεῖστον μέρος των εἰσοδημάτων τοῦ οἴκου ἐδα-
πανᾶτο εἰς οἶνους καὶ διαφόρων εἰδῶν πνευματώδη
ποτά. ἐπαιζον δὲ συγχρόνως ἐκεῖ καὶ ἀκριβὰ χαρ-
τοπαίγνια· ὥστε ὁ ἅγιος ἐκεῖνος τόπος ἦν ἐνταυτῷ
καὶ πανδοχεῖον καὶ χαρτοπαικτήριον· οἱ ὑπηρεταὶ ἐ-
μιμοῦντο τοὺς κυρίους των, καὶ τὸ μαγειρεῖον εἶ-
χε καὶ ἐκεῖνο τὰ Κρόνιά του ὡς ἡ ἀρχαία Ῥώ-
μη καὶ ἔτι πρὸς, ἐν συντόμῳ μετὰ τινος μῆνας
ἡ οἰκία κατήντησεν ὅλως ἀνεπίδεκτος ἐνοικίσεως,
καὶ ὁ Ἰωσήφ, ἀφοῦ πολλάκις ἐδοκίμασε, καὶ πάν-
τοτε εἰς μάτην, νὰ φέρῃ τοὺς ἀδελφούς του εἰς κα-

λῆτερον δρόμον, ἐστοχάσθη σπουδαίως νὰ ἀποσυρθῇ
ἀπ' ἐκείνης τῆς κολάσεως, καὶ νὰ ὑπάγῃ νὰ ζήσῃ
μόνος εἰς τὸ πλησιόχωρον χωρίον. Πρὶν ὅμως ἀπο-
φασίσῃ νὰ λάβῃ μέτρον ὅπερ θὰ ἠτίμαζε τοὺς ἀ-
δελφούς του καὶ θὰ ἔσυρεν ἀπ' αὐτῶν τὴν περιφρό-
νησιν τῶν τιμίων ἀνθρώπων, ἠθέλησε νὰ δοκιμάσῃ
καὶ πάλιν διὰ τελευταίαν φορὰν καὶ νὰ προσπαθή-
σῃ νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς ἐκείνους τοὺς ἀχρεῖους πλέον
ἐπαινετὰ αἰσθήματα· ἐπομένως εὔρε κατὰ πρῶτον
τὸν ἐφημέριον τοῦ Βιγνίκ, καὶ συμβουλευθεὶς μετ'
αὐτοῦ περὶ τῶν οἰκιακῶν του πληγῶν, ἐπέστρεψε
φέρων φάρμακον ὅπερ προέκειτο μόνον νὰ προτείνῃ
καὶ νὰ κατορθώτῃ νὰ δεχθῶσιν ἐκεῖνοι αἱ ἀσθενού-
σαι ψυχαί.

Ἐδίστασεν ἐπὶ πολὺ· προέβλεπεν ὅποιαν ἀντί-
στασιν ἐμελλε νὰ ἀπαντήσῃ, ὁποίας ἀντιπαθείας θὰ
εἶχε νὰ νικήσῃ· καὶ ὅμως, αὕτη ἦν ἡ μόνη θεραπεία
εἰς τόσα δεινὰ, ἡ μόνη μένουσα ἐλπίς σωτηρίας δι'
ἐκείνους τοὺς ἀποπλανημένους· ἀλλὰ πῶς νὰ τοὺς
κερδίσῃ; διὰ τίνος γοητείας νὰ ὑποτάξῃ καὶ νὰ ἀ-
παλύνῃ ἐκεῖνα νὰ ἀνυπότακτα πνεύματα, ἐκείνας τὰς
ἐσκληρυμένους καρδίας; μίαν ἐσπέραν τέλος ἐστο-
χάσθη ὅτι ἐφθασεν ἡ πρόσφορος ὥρα· ἦν ἐσπέρα τοῦ
φθινοπώρου· ἐκάθηντο καὶ οἱ τέσσαρες ἐμπροσθεν φλο-
γὸς λαμπρᾶς καὶ χαροποιᾶς, ὁ Ἰωσήφ, σιωπηλὸς καὶ
σκεπτικὸς κατὰ τὴν συνήθειαν· οἱ ἄλλοι τρεῖς ὠχροί,
πάσχοντες καὶ ὀλίγον αἰσχυνόμενοι δι' ἀποτρόπαια ὄρ-
για ἅπερ εἶχον τελέτῃ τὴν προτεραίαν· τοὺς εἶχον
ἀνεγείρῃ ἡμιθανεῖς ἐκ τῆς μέθης διὰ νὰ τοὺς φέ-
ρῳσιν ἕκαστον εἰς τὴν κλίνην του. καὶ, ἂν καὶ εἶ-
χον στόμαχον ἱκανὸν νὰ χωνεύσῃ χάλυβα καὶ μέ-
τωπον εἰθισμένον πρὸ πολλοῦ νὰ μὴν ἐρυθριᾷ εἰμὴ
μόνον ἐκ τῆς πυρώσεως τῆς μέθης, ἠθλάνοντο ἑαυ-
τοὺς διττῶς πάσχοντας, καὶ ὅταν ὁ Ἰωσήφ, ἐστρε-
φε πρὸς αὐτοὺς τὸ γλυκὺ καὶ καθαρὸν βλέμμα του,
το ἐρύθημα ἀνέβαιεν εἰς τὸ πρόσωπόν των· ὁ Ἰω-
σήφ ὅστις τοὺς παρετήρει ἀστοχάστῃ λοιπόν, μετὰ
λόγου ἴσως, ὅτι αὕτη ἦν ἡ μόνη περίστασις νὰ ρί-
ψκινδυνεύσῃ τὴν πρότασιν του· διὸ καὶ ἀφ' οὗ πα-
ρεκάλεσε τὸν Θεὸν νὰ τὸν ἐμπνεύσῃ καὶ νὰ τὸν ὑ-
ποστηρίξῃ, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Χριστόφορος, ὁ Ἰε-
ρώνυμος καὶ ὁ Ἰωάννης ἀπέσειον τὴν στάκτην των
καπνοσυρίγκων των καὶ ἠτοιμάζοντο νὰ κατακλιν-
θῶσι, τῇ 15 Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1818, κατὰ τὴν
ἐννάτην ὥραν τῆς ἐσπέρας ὁ Ἰωσήφ ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ
καὶ διὰ φωνῆς ἦν ἐπάσχησε νὰ καταστήσῃ ἔντονον:

— Ἀδελφοί μου, εἶπε, ζῶμεν ἀθλίαν ζωὴν. ἀ-
θλίαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἀθλίαν ἐνώπιον των ἀν-
θρώπων. τί θὰ εἴλεγεν ἡ ἀγία μας μήτηρ, ἐὰν ἦν
ἔτι ἐν μέσῳ ἡμῶν; πόσον ἔπεται νὰ λυπῆται, ὅ-
σάκις ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ οὐρανοῦ καταβιδάξῃ τοὺς
ὀφθαλμούς της ἐπὶ των υἱῶν της!

Εἰς αὐτὸ τὸ προοίμιον ἔμειναν ἐκεῖνοι ἐννεοὶ καὶ
κατησχυμένοι, διότι, ἐν μέσῳ των ἀποπλανήσεών
των ἔσωζον πρὸς τὴν μνήμην τῆς μητρός των αἰ-
σθημα ἐαθῶς ἀγάπης καὶ εὐλαβείας. ὁ Ἰωάννης ἠθέ-
λησε νὰ ἀπαντήσῃ διὰ τίνος ἀσεβείας, ἀλλ' ὁ Χρι-
στόφορος τὸν προέλαβε καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ἀποτόμως

— 'Ιωάννη, σέβασθητι τὴν μητέρα! ἐκείνη ἦν κρείττων ἡμῶν.

— 'Αδελφοί μου, ἐπανελάβεν ὁ 'Ιωσήφ μετὰ μεγαλητέρου θάρρους, διὰ τῶν πράξεών μας κυρίως πρέπει νὰ τιμῶμεν τὴν μνήμην της. Αἱ! ἂν ὁ Θεὸς μᾶς τὴν ἀπέδιδε, θὰ ἐδύνατο ἐκείνη βλέπουσά μας, νὰ γνωρίσῃ ἐκεῖνα τὰ τέκνα ἃ εἶχεν ἀναθρέψῃ εἰς τὴν αὐστηρὰν ἐκπλήρωσιν ὅλων τῶν χρεῶν τῆς πτωχείας; 'Ιερώνυμε εἶσαι σὺ; θὰ ἔλεγε δι' ἐκείνης τῆς γλυκείας φωνῆς ἥς ἡ ἁρμονία ἀντηχεῖ ἐτι εἰς τὰς καρδίας μας; εἶσαι σὺ, φίλτατέ μου Χριστόφορε; εἶσαι σὺ, 'Ιωάννη, πρωτότοκέ μου, τὸ τέκνον τῆς προτιμῆσεώς μου; ὁ πρῶτος καρπὸς ἐξ οὗ ἐσκήρτησαν τὰ σπλάγχνα μου; σεῖς εἰσθε οἱ τέσσαρες υἱοί μου οὓς εὐρίσκω εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, ἐκεῖνοι οἵτινες ὑπέσχοντο νὰ αὐξηθῶσι διὰ νὰ ἦναι μίαν ἡμέραν τὸ καύχημα καὶ ἡ παρηγορία τοῦ γῆρατός μου;

Ὁ 'Ιωάννης ἐδάγκασε τὸν πυρρότριχα μύστακά του. ὁ 'Ιερώνυμος καὶ ὁ Χριστόφορος ἀπέστρεψαν τὸ πρόσωπον διὰ νὰ ἀπομάξωσι τοὺς ὀρθαλμούς των διὰ τοῦ ὀπισθεν τῆς χειρὸς των· εἶχον ἐκεῖνοι καὶ τι καλόν· προσέτι δὲ καὶ ὁ στόμαχός των θς συνησθάνετο ἐτι τὴν κραιπάλην τῆς προτεραΐας τοὺς διέθετε θαυμασίως εἰς συμπάθειαν καὶ εἰς μεταμέλειαν. Αἱ ἐπιούσαι τῶν ὀργίων ἐγέννησαν συνήθως ἀναχωρητάς.

— Εἶναι ἀληθές, εἶπεν ὁ Χριστόφορος, ζῶμεν ὡς ἀγύρται· αὐτὸς ὁ ἐπαίτης 'Ιωάννης μᾶς ἐμόλυνε διὰ τῶν ἔξεων τοῦ στρατιωτικοῦ βίου του.

— Ὑπομονή! ἀνέκραξεν ὁ 'Ιωάννης· εἰς τὸν στρατὸν ἡμεῖς ὀνομαστοί, ὁ Αὐτοκράτωρ καὶ ἐγὼ διὰ τὴν ἐγκράτειάν μας. ὁ 'Ιερώνυμος καὶ ὁ Χριστόφορος μᾶς ἐνεκέντρισαν τὰ ἀχρεῖα ἥθη τῆς ναυτικῆς των ζωῆς.

— 'Ιδοὺ λοιπὸν, ἀδελφοί μου, ἀνέκραξεν ὁ 'Ιωσήφ διακόπτων αὐτοὺς, ἰδοὺ εἰς τί κεντητήσαμεν! εἰς τὸ νὰ κατηγοροῦμεθα μεταξὺ μας διὰ τὰ ἐλαττώματά μας καὶ τὰς ἀταξίας μας· ἦν ποτε καιρὸς καθ' ὃν ἐζῶμεν ἠνωμένοι, ἄνευ λογομαχιῶν καὶ διχονοιῶν, ἅπλοϊ καὶ εὐχαριστημένοι ὡς καλὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ· ἡμεῖς πτωχοὶ τότε, ἀλλ' ἡ ἐργασία ἐπλήρου τὰς ἡμέρας μας, καὶ πᾶσαν νύκτα ἀπεκοιμώμεθα ἐν τῇ χαρᾷ τῆς ψυχῆς μας καὶ ἐν τῇ εἰρήνῃ τῆς συνειδήσεώς μας.

Ἐμφυχωθεὶς ἐκ τῆς σιωπῆς τῆς ὀμηγύρεως ὁ 'Ιωσήφ ἐξέθεσεν εἰκόνα ἐνεργητικὴν καὶ πιστὴν τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως εἰς ἣν εὐρίσκετο τὸ Κοετ-Δὸρ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς οἰκογενείας. ἐμέτρησε τὴν ἄβυσσον εἰς ἣν εἶχον καταπέσῃ οἱ ἀδελφοί του. ἀνέπνευε τὸ περιμένον αὐτοὺς μέλλον, ἂν ἐπιμείνωσιν εἰς τὰς ἀποπλανήσεις των· προεῖπεν εἰς αὐτοὺς τὸ αἶσχος, καὶ τὸν ἀφανισμόν τῆς οἰκίας των, καὶ ἐξεφράζετο εἰς ταῦτα πάντα μετὰ θλιβερᾶς πεποιθήσεως. ὁ Χριστόφορος καὶ ὁ 'Ιερώνυμος τὸν ἤκουον μετὰ ταπεινότητος. ὁ 'Ιωάννης, οὐδὲ αὐτὸς ἐπασχε πλέον νὰ κρύψῃ τὴν συγκίνησιν του. καὶ οἱ τρεῖς διέκρινον ἤδη μετὰ τρόμου εἰς ὅποιον βαθμὸν

καταπτώσεως εἶχον καταντήσῃ. Ὅταν εἶδεν ἐαυτὸν κύριον τοῦ ἀκρατηρίου του, ἅμα ἐνόησεν ὅτι ἐκρατεῖ ἐκείνους τοὺς τρεῖς ἀνθρώπους ὡς τρεῖς κόκκους ἄμμου ἐντὸς τῆς χειρὸς του, ὃ 'Ιωσήφ προέβη θορραλεώτερον καὶ ἀσφαλέστερον πρὸς τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς δημηγορίας του.

— 'Αδελφοί μου, ἐξηκολούθησε, δὲν ἐπέταμεν τόσον κάτω ὥστε νὰ μὴ δυνάμεθα νὰ ἀνεγερθῶμεν. καὶ ἐπειτα δὲν ὑπάρχουσιν ἄβυσσοι ἀρ' ὧν ἡ χεὶρ τοῦ Κυρίου νὰ μὴ δύναιται νὰ ἀνελκύσῃ τοὺς δυστυχεῖς τοὺς τείνοντας πρὸς ἐκείνον τὰς ἱκετικὰς χεῖρας των.

— Τί θέλεις νὰ γίνωμεν; εἶπεν ὁ Χριστόφορος μετὰ θλίψεως· εἰς μάτην θὰ τείνωμεν τὰς χεῖρας μας. ἡμεῖς δὲν εἴμεθα σοφοὶ καθὼς σὺ· ἡ ἀνία μᾶς καταδιβρώσκει καὶ μᾶς θανατώνει.

— Δὲν εἶμαι σοφός, Χριστόφορε, καὶ πολλάκις ἐδοκίμασα τὰς προσβολὰς τοῦ πάθους ὅπερ σᾶς τήνει καὶ σᾶς καταναλίσκει. Ἐσκέφθην ὀρίμως, ἀδελφοί μου. τὸ ὅπερ μᾶς θανατώνει, ἀδελφοί μου, εἶναι· ἡ ἑλλειψὶς καθήκοντος σπουδαίου προσηλοῦντος τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ὑπαρξιν, εἶναι ὁ ἐγωϊσμός, ἡ μόνωσις, εἶναι ἐν ἐνὶ λόγῳ τὸ ὅτι δὲν εἴμεθα οἰκογένεια. ἡ οἰκογένεια εἶναι ὡς δένδρον αἰώνιον καὶ ἱερὸν οὗ ὁ κορμὸς τρέχει τοὺς κλάδους, οὗ οἱ κλάδοι μεταδίδουσι καὶ οὗτοι τὴν ζωὴν εἰς νέους βλαστοὺς διωρισμένους καὶ τούτους εἰς τὸ νὰ ἀποδώσωσι βραδύτερον τὸν ὃν ἔλαβον χυμὸν· ἡμεῖς δὲ εἴμεθα κλάδοι μόνον ἀπεσπασμένοι τοῦ στελέχους των, ἄνευ ῥ' ζωῆς κατὰ τὸ παρελθόν, ἄνευ βλαστῶν διὰ τὸ μέλλον. εἰς οὐδὲν ἀνήκομεν καὶ οὐδὲν ἀνήκει εἰς ἡμᾶς. ζῶμεν μόνον δι' ἡμῶν καὶ δι' ἡμᾶς· κακὴ ζωὴ ἡ δοκιμάζομεν τὴν ποιήν. εἶπατε, φίλοι μου, εἶπατε ἂν κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀηδίας καὶ τῆς ἀπειθήσεως δὲν ὠνειρεύθητε ποτὲ οἰκιακὴν τινα κατάστασιν ἡτυχοτέραν καὶ τιμιωτέραν. εἶπατε, ἀδελφοί μου, ἂν κατὰ τὴν μέθην αὐτὴν τῶν ἡδονῶν σας δὲν ἐπιθυμήσῃτε ἡμέρας καθ' ἡμέραν, εἰς εὐδαιμονίας ἐντελεστέρας. Ἐνθυμήθητι, Χριστόφορε, καὶ σὺ ἐτι ἐνθυμήθητι, 'Ιερώνυμε, τὸν καιρὸν καθ' ὃν ὁ νέος ἀδελφός μας ἐπλήρου εὐθυμίας τὰς καρδίας μας· διὰ τὴν ἡλικίαν του καὶ διὰ τὴν ἀδυναμίαν του ἦν μᾶλλον τέκνον μας παρὰ ἀδελφός μας. ἐνθυμήθητε ὅποιαν τέρψιν διέχεε περὶ ἡμᾶς καὶ διὰ τίνος χάριτος ἐχαροποιεῖ τὴν οἰκίαν μας. ἀκούετε ἐτι τοὺς φαιδροὺς ἤχους τῆς περιχαροῦς φωνῆς του, βλέπετε ἐτι τὸ μειδιδὼν τοῦ στόμα καὶ τὰς μικρὰς θωπευτικὰς χεῖρας του· πῶς εὐηρεσταύμεθα τὰ ἐτπέρας νὰ τὸν κοιμίζωμεν ἐπὶ τῶν γονάτων μας! πῶς ἐφιλονεικούσαμεν μεταξὺ μας τὰ θωπεύματά του καὶ τὰ φιλήματα τῆς ξανθῆς κεφαλῆς του! πῶς ὁ 'Ιωάννης θὰ ἡγάπα νὰ τὸν κρεμᾷ εἰς τὸν τράχηλόν του, καὶ νὰ αἰσθάνεται τοὺς μικροὺς τοῦ βροδίνους δακτύλους νὰ ἔλκωσι τοὺς μακροὺς τοῦ μύστακος.

— Πρὸς τί, εἶπεν ὁ Χριστόφορος, νὰ ἀνακινῶμεν αὐτὰς τὰς ἀναμνήσεις; ὁ Ὑβέρτος ἀπέθανε· ἡ θάλαττα ἤτις τὸν ἔλαβε δὲν θὰ μᾶς τὸν ἀποδώσῃ.

— Ὁ θεὸς δύναιται νὰ μᾶς τὸν ἀποδώσῃ, ἀδελφοί μου! ἀνέκραξεν ὁ 'Ιωσήφ· ποσάκις δὲν εἶδον εἰς τὰ

ὄνειρά μου γυναῖκα σώφρονα καθημένην εἰς τὴν ἐστίαν μας! ὅστις ἐξ ἡμῶν τὴν εἶχεν ἐκλέβη τὴν ἀπεκάλει διὰ τοῦ καλοῦ ὀνόματος τῆς συζύγου· οἱ ἄλλοι τρεῖς μετὰ σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης τῇ ἐδίδον τὸ γλυκὺ ὄνομα τῆς ἀδελφῆς· εἰσῆρχετο ἐκεῖνη σοβαρὰ καὶ γαληνιαία, συνδεδεμένη ὑπὸ τῆς εὐσεβοῦς θεραπείας τῶν οἰκιακῶν ἀρετῶν· ἡ εὐδαιμονία εἰσῆρχετο μετ' αὐτῆς· εἶχε συγχρόνως τὴν διευθύνουσαν φρόνησιν, τὴν ἐμψυχοῦσαν ἀγαθότητα, τὸν πείθοντα λόγον, τὴν πληροφοροῦσαν χάριν· ἡ παρουσία της μόνη καθωρραῖζε τὴν κατοικίαν μας· εἰς τὴν φωνὴν της τὰ πάθη ἐπραύνοντο· ἀνεκάλει τὴν τάξιν καὶ συνέσφιγγε τὸν δεσμόν τῶν ψυχῶν μας· ὄνειρον τερπνόν! μετ' ὀλίγον βρέφη ξανθὰ συνεθλίδοντο περὶ τῆς ἐστίας, καὶ ἡ μήτηρ μας, ἄγγελος τοῦ οὐρανοῦ, εὐλόγει τὸν ἐπίγειον ἄγγελον τὸν παρέχοντα εἰς ἡμᾶς ὅλας αὐτὰς τὰς μακαριότητας.

Ὁ Ἰωσήφ ὠρμήθη ἐντεῦθεν διὰ νὰ δείξῃ ὑπὸ τὴν ποιητικὴν καὶ τὴν πραγματικὴν φάσιν των ὅλα τὰ σωτήρια ἀποτελέσματα μιᾶς συζύγου εἰς τὸ Κοετ-Δὸρ. μετεχειρίσθη ὅλα τὰ χαρίσματα τῆς πειθοῦς ὅσα εἶχε λάβῃ παρὰ τοῦ οὐρανοῦ, διὰ νὰ ἀποδείξῃ εἰς τοὺς ἀδελφούς του πόσον ἦν ἐπάναγκες εἰς ἐκείνων, ὁ Ἰωάννης, ὁ Χριστόφορος ἢ ὁ Ἰερώνυμος νὰ νυμφευθῇ, διότι ὁ Ἰωσήφ ἐξῆρει σιωπηλῶς ἑαυτὸν· σωφρονέστερος τοῦ σώφρονος ὁμιωνύμου του τῶν ἱερογραφικῶν χρόνων, οὐδέποτε προσέδλεψεν εἰς ἄλλην γυναῖκα πλὴν τῆς μητρός του, καὶ αἱ κλίσεις του, ἡ εὐσέβειά του, ἡ ἀκρα νεότης του, τὸ λεπτὸν τῆς ὑγείας του, ὁ δειλὸς καὶ πεφοβισμένος χαρακτήρ του τὸν ἀπήλλαττον τόσο φυσικῶς τοῦ νὰ παρασταθῇ εἰς τὸ ὅπερ προέτεινεν εἰς τοὺς ἀδελφούς του στάδιον, ὥστε οὔτε ἐστοχάσθη νὰ ἀποποιηθῇ ἢ νὰ ἐξηγηθῇ περὶ τούτου.

Οἱ λόγοι τοῦ Ἰωσήφ παρέστησαν ἐνώπιον τῶν τριῶν ἀδελφῶν σειρὰν ὅλην ἰδεῶν ἃς οὐδέ εἶχον ὑποπτεύσῃ ἕως τότε· ἐκ φύσεως εἶχον τόσο ὀλίγην κλίσιν πρὸς τὴν νύμφευσιν, ὥστε οὐδέ ἐσυλλογίσθησαν ποτὲ περὶ τούτου· ἐκ τῆς ἐκπλήξεώς των ἐδύνατο εὐλόγως νὰ εἰκασθῇ ὅτι μέχρι ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἠγνόουν ἐκεῖνοι τὴν ὑπαρξίν τοῦ θεοῦ Ὑμεναίου, καὶ ὅτι τότε κατὰ πρῶτον παρίστατο εἰς αὐτούς· ἀπὸ τῆς ἐκπλήξεως μετέβησαν εἰς τὴν σκέψιν· τὰ ποιητικὰ ἐπιχειρήματα ἅπερ ὁ Ἰωσήφ ἀνέπτυξε πρὸς ὑποστήριξιν τῆς προτάσεώς του δὲν εἶχον κινήσῃ τοὺς τρεῖς ἐκείνους ἀνθρώπους, ἀλλ' ἡ ἐποψὶς τῶν πραγματικῶν καὶ θετικῶν ὠφελειῶν τοὺς κατέσχευεν εὐθύς κατὰ πρῶτον. ἦσαν κατὰ ἀλήθειαν ἐκεῖνοι βεβαρυμένοι καὶ ὀλίγον μάλιστα καὶ κατρωμένοι διὰ τὸν ὃν διήγον βίον· ἐκατηγοροῦντο δι' αὐτὸν ἀμοιβαίως καὶ ἐπεθύμουν νὰ ἐξέλθωσιν ἀπ' αὐτοῦ· διὸ καὶ ἡ δημηγορία τοῦ νέου ἀδελφοῦ των διηγείρεν ἐν αὐτοῖς πλοῖονας συμπαθείας τῶν ὧν εὐλόγως περιεμένοντο. ὁ Χριστόφορος καὶ ὁ Ἰερώνυμος ἐστοχάσθησαν ὅτι ἡ παρουσία μιᾶς γυναίκος εἰς τὴν οἰκίαν θὰ ἐπέβαλλε σέβας εἰς τὸν Ἰωάννην· ὁ Ἰωάννης πάλιν ἐνόμισεν ὅτι μία σύζυγος εἰς τὸ Κοετ-Δὸρ θὰ ἐγαλίνου δεβαίως τὰς παρεκτροπὰς τοῦ Χριστοφόρου καὶ τοῦ Ἰερωνύμου· ὁ δὲ Ἰωσήφ ὅς περιέμενε νὰ ἀπαντήσῃ σφοδρὰν ἀντίστασιν ἐξε-

πλάγη βλέπων πόσον εὐχαρίστως ἐδέχοντο τὴν πρῶτασίν του.

Πρῶτος ὠμίλησεν ὁ λοχίας.

— Ὁ Ἰωσήφ ἔχει δίκαιον, εἶπεν· εἶναι βέβαιον ὅτι ἂν εἰς ἐξ ἡμῶν ἐλάμβανε μίαν γυναῖκα εἰκοθέσποιναν γνωρίζουσαν τὴν ἐσωτερικὴν οἰκονομίαν, τὰ πράγματα μας δὲν θὰ προέβαινον ἐκ τούτου ἐπὶ τὸ χειρόν· οἱ ὑπηρέται μας κατέστισαν τὸ Κοετ-Δὸρ λησθήριον· μᾶς κλέπτουν ὥς εἰς γωνίαν δάσους.

— Ἐκτὸς τούτου, ἐπρόσθεσεν ὁ Ἰωάννης, ὅταν φθάσωμεν εἰς γῆρας καὶ εἰς ἀσθενίαν, δὲν θὰ δυσχεραστούμεθα εὐρίσκοντες εἰς τὸ προσκεφαλαίον μας μίαν καλὴν μητέρα ἥτις νὰ μᾶς ἐπισκέπτεται καὶ νὰ βράζῃ τὸ ἱατρικόν μας.

— Καὶ ἔπειτα, ἀνέκραξεν ὁ Χριστόφορος, νόστιμον θὰ ἦναι νὰ βλέπωμεν μίαν γυναῖκα νὰ τρέχῃ ἐπάνω καὶ κάτω ὡτάν ποντικὸς εἰς τὴν οἰκίαν· μετὰ ταῦτα θὰ ἔλθουν τὰ μικρὰ· κάτι φωνάζουν, κάτι γελοῦν, κάτι κλαίου καὶ, καθὼς λέγει ὁ Ἰωσήφ, μᾶς διασκεδάζουν πάντοτε ὀλίγον.

— Πρόσθε, εἶπεν ὁ Ἰωάννης, ὅτι ἂν δὲν ἀπεκτήσωμεν κληρονόμον, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ τελευταίου ἐπιζήσαντος ἡ κατάστασίς μας ἐπιστρέφει εἰς τὸ δημόσιον.

— Ναί, εἶναι ἀληθές! ἀνέκραξαν συγχρόνως ὁ Χριστόφορος καὶ ὁ Ἰερώνυμος μετὰ τινος ἐκπλήξεως.

— Βεβαίως, ἐπανελάβεν ὁ Ἰωάννης, αὐτὸς ὁ μικρὸς Ἰωσήφ συνέλαβεν ἐξαίρετον ἰδέαν· ἄλλως τε μία γυνὴ εἰς τὴν οἰκίαν χρησιμεύει πάντοτε κατὰ τι· ὑπάγει, ἔρχεται, ἐπαγρυπνεῖ εἰς ὅλα.

— Ἐπιδιωρθῶναι τὰς θόνας, εἶπεν ὁ Χριστόφορος.

— Καὶ δίδει κληρονόμους, ἐπρόσθεσεν ὁ Ἰερώνυμος, τρίβων τὰς χεῖρας του.

— Ἀπόφασις; ἐκραξεν ὁ λοχίας.

— Ἀπόφασις! ἀπεκρίθησαν οἱ δύο ναυτικοί.

Τότε ὁ Ἰωάννης ἠγέρθη δι' ἐπισήμου τρόπου καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Ἰωσήφ, ὅστις ἐθριάμβευεν ἐν σιωπῇ καὶ ἐροεῖτο μόνον μήπως οἱ ἀδελφοί του θελήσουν νὰ νυμφευθοῦν καὶ οἱ τρεῖς.

— Τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀποφασισμένον, εἶπε πρὸς αὐτὸν· πρέπει νὰ νυμφευθῇς μετὰ ἑνα μῆνα.

— Σοὶ δίδω τὴν συγκατάθεσίν μου, εἶπεν ὁ Χριστόφορος.

— Καὶ ἐγὼ, εἶπεν ὁ Ἰερώνυμος, τὴν εὐχὴν μου.

Εἰς τούτους τοὺς λόγους, ὁ Ἰωσήφ ἐγένεν ὠχρὸς ὡς ὁ θάνατος· ἠθέλητε νὰ ἀντιτείνῃ, ἀλλ' ἡ ἐσπέρα ἦν προχωρημένη· οἱ τρεῖς ἀδελφοί διέλυσαν ἀποτόμως τὴν συνεδρίαν καὶ ἀπεσύρθησαν ἕκαστος εἰς τὸ δωμάτιόν του, καταλιπόντας τὸν Ἰωσήφ ὑπὸ τὸν κεραυνὸν ὃν αὐτὸς ὁ ἴδιος εἴλκυεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του.

Ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας οἱ τρεῖς Λεγὸφ δὲν ἀφῆκαν εἰς τὸν Ἰωσήφ οὐδέ στιγμὴν ἀνέσεως. μάτην προέτεινε τὰς κλίσεις του, τὰς ἐξεις του, τὴν φυσικὴν του δειλίαν, τὰς πρὸς τὸν θεὸν περὶ ἀγνότητος εὐχὰς του, τὴν λεπτὴν ὑγείαν του, τὴν ἀσθενὴ κράσιν του, ὁ Χριστόφορος, ὁ Ἰερώνυμος καὶ ὁ Ἰωάννης ἐφάνησαν ἀσπλαγχνοί. ἅφ' οὗ τὸν κατεκέντησαν καὶ τὸν περιή-

λασαν ὡς ζῶον ἀγριμαῖον, τὸν προσέβαλλον διὰ τῶν καλῶν του αἰσθημάτων, λέγοντες ὅτι ἡ σωτηρία των ἔκειτο εἰς χεῖρας του καὶ ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς ἐμελλε νὰ δώσῃ λόγον περὶ αὐτῆς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. ἤγγισαν προσέτι καὶ τὸ μέρος τῆς ματαιότητός του· διότι, ὡς τὸ ἀόρατον ρευστὸν τὸ θερμαῖνον τὸν κόσμον καὶ εὐρισκόμενον πανταχοῦ εἰς τὸ πυρεῖον καὶ ἕως ὑπὸ τὸν πάγον, οὕτω ἡ ματαιότης εἰσδύεται εἰς τὰ πνεύματα καὶ τὰ μᾶλλον δυσδιάβατα· οὐδεὶς ὑπάρχει ὅστις νὰ μὴν ὑποκρύπτῃ ἓνα ἢ δύο κόκκους ματαιότητος. τῷ ἔδειξαν ὅτι ἐκ τῆς ἀνατροφῆς του καὶ ἐκ τῆς συμπεριφορᾶς του ἐκείνος ἦν ὁ μόνος τῆς οἰκογενείας ὃς ἐδύνατο νὰ ἀποβλέψῃ νομίμως εἰς ἐντιμον συνοικέσιον σχετικῶς πρὸς τὴν θέσιν των· φθάσας εἰς τὰ ἔσχατα τῆς σενοχωρίας, ἐσυμβουλευθῇ τὸν ἐφημέριον τοῦ Βιγνὶκ ὅστις διὰ καλῶν καὶ πειστικῶν λόγων τὸν προέτρεψεν ἐν ὀνόματι τοῦ θεοῦ νὰ θυσιάσθῃ διὰ τοὺς οἰκείους του. ἔκτοτε ὁ Ἰωτῆρ δὲν ἐδίστασε πλέον. ἀπεφάτισεν ὡς νέος Κούρτις νὰ ῥιφθῇ, διὰ νὰ σώσῃ τοὺς ἀδελφούς του εἰς τὴν ἄδυσσον τῆς νυμφεύσεως ἣν αὐτὸς ὁ ἴδιος ἠνέωξεν ἀφρόνως ὑπὸ τοὺς πόδας του.

(Ἀκολουθεῖ).

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ ΒΛΗΞΙΝ.

(Ἐκ τῆς ὑπὸ P. van Limburg Brouwer συγγραφείσης Ἱστορίας τοῦ ἠθικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.)

(Τέλος. Ἰδὲ φυλλάδιον 36.)

Ἀλλὰ καὶ ἂν ἦτο δυνατόν νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι τὰ ἦθη τῶν γυναικῶν δὲν ἦσαν τοσοῦτον διεφθαρμένα, ὅσον ἐξάγεται ἀπὸ τὰς περιγραφὰς τῶν ποιητῶν, αἱ εἰδήσεις τὰς ὁποίας εὐρίσκωμεν εἰς τοὺς ῥήτορας καὶ εἰς τοὺς ἱστορικοὺς μαρτυροῦντιν, ὅτι αἱ περιγραφαὶ ἐκεῖναι δὲν ἦσαν καθαρὰ τῆς φαντασίας ἀποκωήματα. Μεταξὺ δὲ τῶν ἀπείρων κακιῶν καὶ πανουργιῶν ὅσας μνημονεύουσι οἱ συγγραφεῖς οὗτοι, παρασιωπῶμεν δὲ ἡμεῖς ἵνα μὴ κατακριθῶμεν, ὡς καταδικάζοντες ὁλόκληρον τῆς κοινωνίας τάξιν ἕνεκα τῶν ἀμαρτημάτων τινῶν μόνον μελῶν αὐτῆς, ὑπάρχει μία τὴν ὁποίαν ἐθεωρήσαμεν ἀπαραίτητον νὰ ἀναφέρωμεν, διότι τρανῶς ἐμφαίνει μὲ πόσῃ ἐπιτηδειότητι αἱ γυναῖκες διέφευγον πάντα τὰ κωλύματα ὅσα παρενεβάλλοντο εἰς τὴν παράδοσιν τοῦ καθήκοντος αὐτῶν. Ἐννοοῦμεν δὲ τὸν περὶ τοῦ φόνου τοῦ Ἑρατοσθένους λόγον τοῦ Λυσίου, ἐν ᾧ ἀναφέρεται γυνή, ἥτις, ἀφοῦ ἐπὶ πολὺν χρόνον διετέλεσε πιστὴ εἰς τὸν σύζυγον, μὴ παρορῶντα ἄλλως τε τὰ συντελοῦντα εἰς ἀποτροπὴν αὐτῆς ἀπὸ παντὸς πειρασμοῦ, ἀπαντήσασα κατὰ σύμπτωσιν, εἰς τὴν κηδεῖαν τῆς μητρὸς τῆς, νέον τινα εἰς τὸν

ὁποῖον ἔλαβε τὴν δυστυχίαν νὰ φανῇ ἀρεστὴ, ἐγνωρίσθη μετ' αὐτοῦ διὰ τῆς θεραπευαίνδος αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τέλους εἰς τοσοῦτον ἐφθασε θράσους, ὥστε εἰσῆγαγεν αὐτὸν, διὰ νυκτός, εἰς τὸ κάτω τῆς οἰκίας τῆς πάτωμα, κλείσασα συγχρόνως τὸν σύζυγον εἰς τὸ ἄνω, λόγῳ δῆθεν ἀθώας πρὸς αὐτὸν παιδείας. Τὸ παράδειγμα τοῦτο, ἀρκεῖ καὶ μόνον νομίζομεν νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι αἱ Ἀθηναῖαι κυρίαι δὲν ἦσαν πάντοτε κατὰ κλειστοὶ εἰς τὰ ἐνδότεα τῶν γυναικωνιτῶν, δικαιοὶ δὲ καὶ ἐν τῶν σατυρικωτέρων χωρίων τοῦ Ἀριστοφάνους, περιγράφοντός που, ἐν ταῖς Θεσμοφοριζούσαις, ἐρωτικὴν τινα σχέσιν, πολλὴν ἔχουσιν τὴν ὁμοιότητα μὲ τὴν ὑπὸ τοῦ Λυσίου διηγουμένην ἱστορίαν. Πάλιν δὲ ὅταν ἀκούωμεν τὸν Φυλλίδαν ὑποσχόμενον εἰς τοὺς ὀλιγαρχικοὺς τῶν Θηβῶν, ὅτι θέλει προμηθεύει εἰς αὐτοὺς δειπνοῦντας τὴν συντροφίαν πολλῶν ἐγγάμων γυναικῶν, ἀνάγκη νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι αἱ κυρίαι αὗται εἶχον τὸν τρόπον νὰ μεταβῶσιν αὐτόθι ἐν ἀγνοίᾳ τῶν συζύγων αὐτῶν. Τὸ δὲ ἱστορικὸν τοῦτο δικαιολογεῖ πληρέστατα τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην τοῦ Ἀλκιφρώνος, ἐν ᾗ ἐταῖρα διηγεῖται, ὅτι ἐγγαμὸς τις γυνὴ παρευρέθη εἰς τὰ παρ' αὐτῆς τελούμενα ὄργια, καὶ τὸ τοῦ Ἀρισταινέτου εἰήγημα περὶ κυρίας τινός, ἥτις, συμφωνήσασα μετὰ τοῦ ἐραστοῦ τῆς νὰ συναπαντηθῶσιν εἰς τι δεῖπνον, ἀπαντᾷ αἶφνης κατὰ δυστυχίαν εἰς τὸ δεῖπνον τοῦτο τὸν ἴδιον σύζυγον. Μὴ λησμονήσωμεν δὲ, ὅτι ὁ ἐραστὴς περὶ οὗ ὁμιλεῖ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ Λυσίας, εἶναι ἄνθρωπος ἐπίτριπτος, ἔργον ἔχων τὸ ἀποπλανεῖν τὰς γυναῖκας καὶ ὅτι τὴν σχέσιν αὐτοῦ πρὸς τὴν γυναῖκα, περὶ ἧς γίνεται αὐτόθι λόγος, ἀπεκάλυψεν εἰς τὸν σύζυγον μία τῶν ἀρχαίων τοῦ ἐραστοῦ τούτου φίλων, μὴ ἀνεχομένη νὰ βλέπῃ ἑαυτὴν παρορωμένην. Ὅτι δὲ ὁ ἐραστὴς, ὅστις μετήρχετο τὸ ἐντιμον ἐκεῖνο ἐπάγγελμα, δὲν ἦτο ἐνιαῖος εἰς Ἀθήνας, ἐξάγεται ἀπὸ τῆς πολλαχοῦ γινομένης παρὰ τοῖς συγγραφεῦσι παρατηρήσεως, περὶ τοῦ πόσον ἀνοήτως ἐπραττον οἱ περιπλεκόμενοι εἰς τοιαύτας ἐπικινδύνους σχέσεις, ἐνῶ τοσαῦται ὑπῆρχον ἐν τῇ πόλει εὐκόλοι καὶ καλαὶ ἐταῖραι. Ἐπιμαρτυρεῖται προσέτι καὶ ἀπὸ ἄλλας πολλὰς λεπτομερείας, τὰς ὁποίας ὁ αἰδῆμων τῆς Πανδώρας κάλαμος αἰσχύνεται νὰ ἀναφέρῃ. Φαίνεται δὲ, ὅτι ἡ τοιαύτη ἀκολασία ἦτο τοσοῦτον συνήθης ἥδη ἐπὶ Σόλωνος, ὥστε ὁ νομοθέτης οὗτος ἠναγκάσθη νὰ παραδεχθῇ τὰς ἐταῖρας εἰς τὸ πολίτευμα αὐτοῦ· καὶ ὅταν ἀναλογισθῶμεν ὅποσον φυσικῶς τῷ λόγῳ προσήχθη ἡ κακοήθεια εἰς τοὺς ἐπομένους χρόνους, θέλωμεν ἴσως συγχωρήσει εἰς τὸν Ἀντισθένη τὸ πικρὸν βεβαίως ἐκεῖνο λόγιον, κατὰ τὸ ὁποῖον, καὶ καλὴ καὶ ἀσχημος σύζυγος ἐπίσης ὡς δυστύχημα ἐθεωρεῖτο. Προςτούτοις, μὴ νομίσητε ὅτι αἱ γυναῖκες ἀπεπλανῶντο πάντοτε ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν· διότι, ἂν αἱ προσευχαί τὰς ὁποίας ἀπεύθυνον, εἰς Ναύπακτον, πρὸς τὴν τῶν ἐρώτων θεάν, αἱ γῆραι, ἱκετεύουσιν νὰ δώσῃ εἰς αὐτὰς νέον σύζυγον, εἰμποροῦ· νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀθῶαι, αἱ κυρίαι ὁμῶς τῶν Ἀθηναίων εἶναι βέβαιον, ὅτι ἐπεζητούν αὐθορμήτως τὴν εὐνοίαν τοῦ καλοῦ Ἀλκιδαιδου, ὁ δὲ τρόπος καθ' ὃν τοῦτο ἱστορεῖται ὑπὸ τοῦ Ξε-